

Finansdepartementet
fi.remissvar@regeringskansliet.se

Remissvar över promemorian Bättre konsekvens- utredningar (Ds 2022:22)

Fi 2022/02452

Sammanfattning

Länsstyrelsen är positiv till att en ny förordning tas fram för enhetliga regler för konsekvensutredningar i statsförvaltningen.

Länsstyrelsen konstaterar att myndighetens arbete påverkas av regeringens och andra förvaltningsmyndigheters beslut och föreskrifter. Om konsekvenser för hela samhället och dess aktörer på ett strukturerat sätt vägs in i sådana beslut stärks förutsättningar för Länsstyrelsen att verka för att nationella mål får genomslag i länet. Det är dock viktigt att i denna reform beakta proportionalitetsprincipen, så att förslagen (och de nya administrativa kraven) inte blir för betungande för de myndigheter (och kommittéer) som ska genomföra dem i förhållande till ändamålet och vad som kan bedömas som nödvändigt.

Flera av de föreslagna reglerna innebär att ökade resurser behöver tas i anspråk jämfört med att inte införa de nya reglerna, såsom exempelvis 13 § som ställer krav på dokumentation i syfte att stärka transparensen. Det är motiverat att införa detta krav för att säkerställa ett brett remissförfarande, men Länsstyrelsen vill dock påpeka att det i det stora hela kräver ökade resurser och stöd i arbetet. Det är därför viktigt att säkerställa en resurstillförsel (tid och finansiering) för såväl myndigheter som kommittéer och att ESV och de andra myndigheter som fått stödjande uppdrag verkligen kan bistå i arbetet.

6.2.1 Vissa regler ska i oförändrad form föras över till den nya konsekvensförordningen

Länsstyrelsen anser att 5 § i den föreslagna förordningen ska justeras så att lydelsen är utformad i princip som dagens lydelse i 5 § förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning. Rekvisitet ”uppenbart obehövt” i den föreslagna förordningen ställer betydligt högre krav på när myndigheter ska ta fram en konsekvensanalys, jämfört

med dagens skrivning. Länsstyrelsen är mån om att ha ett handlingsutrymme att bedöma när en konsekvensutredning inte behöver tas fram, särskilt med de i övriga mer detaljrika bestämmelserna om metodik för konsekvensanalysen och vad en konsekvensutredning ska innehålla. Enligt Länsstyrelsens mening bör det vara myndigheterna som i framtagandet av föreskrifter eller allmänna råd, bäst kan bedöma när det är motiverat att en konsekvensutredning inte bör tas fram. Länsstyrelsen anser att i promemorian har inte den skärpta skrivningen analyserats grundligt.

Detta behov av ett handlingsutrymme att bedöma när en konsekvensutredning ska utföras, framgår inte minst angående lokala trafikföreskrifter, som är den till antalet dominerande typ av föreskrifter som meddelas av länsstyrelserna. Länsstyrelsen i Stockholms län meddelar årligen ett hundratal sådana. De är dock nära nog samtliga av okomplicerad karaktär och har endast ett fåtal, lätt insedda konsekvenser, som dessutom har ingen eller mycket ringa påverkan på människor och samhälle. Det saknas därför i allmänhet skäl att, utöver den utredning som alltid föregår en lokal trafikföreskrift, göra en särskild konsekvensutredning enligt förordningen därom. Det är därför viktigt att denna möjlighet också tydliggörs i förordningen, så att inte överklagade föreskrifter upphävs enbart på den grund att man inte gjort konsekvensutredning, eller föreskrifterna eljest, i samband med tillämpning, får sin rättsliga giltighet ifrågasatt.

Skrivningen bör i stället lyda ”*Om en myndighet bedömer att det saknas skäl att genomföra en konsekvensutredning, får myndigheten besluta föreskrifter eller allmänna råd utan att vidta de åtgärder som sägs i 4 §. En sådan bedömning ska dokumenteras och motiveras.*”

6.2.3 Förvaltningsmyndigheter ska redovisa en konsekvensutredning när de ger in förslag om regeländringar

Vad gäller de nya föreslagna reglerna (3 §) om förslag till beslut om nya eller ändrade regler så anser Länsstyrelsen att reglerna innebär en ökad tidsåtgång/resurser jämfört med dagens oregrerade situation för förvaltningsmyndigheter. Länsstyrelser ser, såsom också lyfts i promemorian, att det behövs nya rutiner, kunskap och kompetens och det kan innebära ökade kostnader. Vidare kan reglerna innebära en risk för att myndigheter väljer att avstå från att lämna förslag på grund av de ökade kraven. Det bör finnas en generalklausul likt den som gäller idag i 5 § förordning (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning. En myndighet bör kunna lämna in förslag till regeringen eller Regeringskansliet utan att en konsekvensutredning tas fram i fall där det är motiverat, såsom att det rör mindre justeringar eller dylikt.

Skrivningen bör i stället lyda ”*Om en myndighet bedömer att det saknas skäl att genomföra en konsekvensutredning, får myndigheten ge in förslag om nya eller ändrade regler utan att redovisa en konsekvensutredning. En sådan bedömning ska dokumenteras och motiveras.*”

6.3.2 Nya krav på innehållet i konsekvensutredningar ska införas

Det behöver säkerställas att den breda och allsidiga belysning som en konsekvensutredning ska resultera i enligt förslaget verkligen kommer till stånd även i utredningar där de politiska förutsättningarna endast medger vissa handlingsalternativ, eftersom syftet med de nya reglerna verkligen är att tidigt i processen kunna identifiera olika utvecklingsbehov, lösningar och tillvägagångssätt (se s. 75 i promemorian).

Det är positivt att en skrivning om klimat införs och ska gälla brett. Länsstyrelsen är positiv till det som föreskrivs i 8 § första stycket 2 författningsförslaget, att den analys som görs av det förslag som lämnas eller det beslut som avses bland annat ska bestå av en särskild beskrivning och beräkning av förslagets eller beslutets effekter för minskade eller ökade utsläpp eller upptag av växthusgaser i Sverige respektive i utlandet. För möjligheten att nå målet om att Sverige senast år 2045 inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären, är det av stor vikt att det i beslutsunderlag är tydligt hur olika förslag och beslut påverkar klimatet.

I förhållande till kommittéförordningens bestämmelser är det dock färre uttryckliga skrivningar om vilka perspektiv som alltid ska beaktas i samband med konsekvensutredningar. Det kan finnas skäl att överväga att uttryckligen även föra in mänskliga rättigheter som en grund.

Länsstyrelsen föreslår nedan att målen i Agenda 2030 ska lyftas in i 8 § första stycket 1, men anser ändå att det kan finnas skäl att uttryckligen i 8 § första stycket 2, jämte jämställdhet, föra in mänskliga rättigheter.

Det framgår av Ds 2022:22 att kritik har riktats mot att nuvarande konsekvensutredningar fokuserar på ett begränsat antal specificerade konsekvenser, istället för att belysa konsekvenser för hela samhället. Bland annat har OECD fört fram till Sverige att samtliga väsentliga konsekvenser bör bedömas. Ramverket för konsekvensutredningar i EU har utvärderats av OECD och fått goda omdömen. På EU-nivå ska ekonomiska, miljömässiga och sociala för- och nackdelar beskrivas för varje alternativ. För att vara ett bra beslutsunderlag bör konsekvensutredningen – där det är relevant – belysa vilka målkonflikter

som finns, hur dessa ska undvikas och vilka möjliga synergieffekter förslagen kan ha för en hållbar utveckling. I Ds 2022:22 sägs bland annat att konsekvenser i förhållande till Sveriges genomförande av Agenda 2030 kan behöva analyseras och redovisas.

Länsstyrelsen anser att 8 § första stycket 1 i författningsförslaget på ett tydligare sätt ska svara upp mot den kritik som kommit från bland annat OECD. Länsstyrelsen föreslår att bestämmelsen omformuleras så att det tydligare framgår att konsekvenser för hela samhället ska belysas. Ett sätt att göra det kan vara med följande omformulering:

”8 § Konsekvensutredningen ska även innehålla en analys av det förslag som lämnas eller det beslut som avses att fattas. Analysen ska bestå av

1. en beskrivning och om möjligt en beräkning av förslagets eller beslutets konsekvenser i förhållande till målen i Agenda 2030 inklusive kostnader och intäkter för staten, kommuner, regioner, företag och andra enskilda.”.

De som medverkat i beslutet

Beslut om detta yttrande har fattats av länsöverdirektör Åsa Ryding med länsassessor Johan Backman som föredragande. I den slutliga handläggningen har också chefsjurist Lena Johansson, tillväxtdirektör Anna Conzen, miljödirektör Johanna Lindgren och t.f. samhällsbyggnadsdirektör Helena Remnerud medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.